



Digitale Nieuwsbrief Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Nummer 16 - voorjaar/zomer 2021

Zaanse Kerkuil vliegt naar Noorwegen

(Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek" schrijft historie.)

Het ringen van kerkuilen doe je als hobby, maar ook om bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek naar geboorte, verspreiding, soorttotalen et cetera. Natuurlijk hoop je dan om ooit een bijzonderheid terug gemeld te krijgen als een uil ergens wordt aangetroffen. Die hoop werd bij mijn vaste vogel- en ringmaat Michiel Kok en mij de afgelopen dagen bewaarheid.

Vrijdagmorgen 19 maart ontving ik een email van het Vogeltrekstation, waar alle ringgegevens worden beheerd en bewaakt. Al snel denk je dan: "O, jee, zal ik iets fout hebben gedaan?", want het Vogeltrekstation kent, terecht, nogal een streng protocol met betrekking tot het ringen van vogels. Maar al snel kom ik erachter dat dit wel een heel bijzondere mail is. Miriam meldt mij dat een door Michiel en mij geringde kerkuil op 12 maart is gevonden in Noorwegen!

Noorwegen? Lees ik het goed? Ja, het staat er echt. De meest verre melding tot nu toe is ongeveer van 60 kilometer ver en deze: zo'n 1400!
Het blijkt dat in Sandefjord in Noorwegen "onze" uil, nummer x.xxx.530, dood is aangetroffen in een schuur. Uitgehongerd als gevolg van de gevallen sneeuw en mogelijk de vermoedenissen van de verre reis; slechts 205 gram licht. Vel over been dus. (Ik vermeld hier bewust niet het gehele nummer, omdat de melding vanuit Noorwegen in de systemen nog moet plaatsvinden).
De boer die de uil vond, wilde de vogel weggoeien, maar gelukkig was er een kennis die het toch wel raadzaam vond om de vondst te melden bij de Vogelwacht aldaar.

Adrew C. Clarke uit Horten, een ringer en fervent dierenfotograaf, kreeg de vogel in handen en wist dat het bijzonder was. Hij schreef een email aan het Vogeltrekstation in Nederland om verdere gegevens op te vragen en Miriam kon uit de systemen halen dat wij de vogel geringd hadden en berichtte ons. Nog vol van deze "topscore", schrijf ik Andrew terug en in enkele dagen wisselen we enthousiast alle gegevens uit.
Het blijkt in de provincie waar de uil gevonden is historisch gezien pas de vierde (4e!) waarneming ooit van een Kerkuil te zijn in hun gebied van 17.500 km². (Hij schrijft: 1934: afgeschoten (!) uil / 1962: dode uil / 2005: één uil, geringd)

Maar wat voor ons van veel groter belang is: het is de eerste Nederlandse Kerkuil ooit, teruggevonden in Noorwegen!
De vondst wordt door Andrew dermate van belang gevonden, dat hij een poging gaat wagen om de uil op te zetten en deze in een museum onder te brengen.

Als ik mijn ringbestanden nazie, blijken we de uil op 28 augustus 2020 geringd te hebben op een boerderij op de grens van Assendelft. Het nest bestond uit 5 jongen en werd uitgebreed in een nestkast dat elk jaar succesvol is.
De betreffende uil wordt door ons geregistreerd als vrouw; 359 gram zwaar en ongeveer 46 dagen oud. Helaas is het avontuurlijke dier dus nog geen jaar oud geworden. Als we uitgaan van het uitvliegen rond half tot eind september, heeft het slechts een goed half jaar in vrijheid doorgebracht. In een koud en nat najaar en een strenge koude periode in de winter. Het dappere beest had een beter lot verdiend.

Uiteraard heb ik ook direct de kashouder op het adres waar de uil is grootgebracht geïnformeerd en ook hij was uitermate verrast. Temeer omdat op hetzelfde adres enkele jaren geleden een torenvalk is geboren, die in het jaar daarop terug gemeld werd in Pingjum, Friesland, naast de vakantiewoning van de schoonvader van deze boer!!
Een broedadres met een bijzonder "gouden" randje.....

Rein Beentjes.



Hoe verklaar je vroege en late broedsels in één broedseizoen



Door: Mark Sloendregt.

Foto: André Eijkenaar.

Elk jaar zijn er verschillen in gemiddelde eileg bij kerkuilen. In muizenrijke jaren zijn de kerkuilen doorgaans vroeg -al begin maart- aan het leggen. In 'normale' jaren zitten kerkuilen in april op eieren en hebben begin juni hun jongen. Maar hoe verklaar je dan de late legsels -dat zelfde seizoen- met in mei nog eieren en jongen in augustus?

Late broedsels zijn deels te verklaren als nieuwe partners 'laat' een nestplaats betrekken en nog aan elkaar moeten wennen. Voor kerkuilen geldt dat de paarvorming gepaard kan gaan met heftige conflicten tussen de krachtige vrouw en aanvankelijk nog schuwe man. In de paartijd proberen partners elkaar in de stemming te krijgen door te baltsen en veel prooien aan te voeren. Ook de nestplaats wordt door de vrouw gekeurd alvorens met het nestelen wordt begonnen. Bestaande paren hebben wel de baltstijd, maar dan niet de nieuwe kennismaking en zijn dus eerder aan de leg.

Een andere voorname reden kan zijn dat de man een jonge en relatief onervaren soortgenoot is die nog enigszins onbekwaam is met het jagen en dus met het aanvoeren van voldoende prooien. Immers om in de conditie te komen voor het leggen van eieren zijn voldoende prooien belangrijk. Want voor de aanmaak van eieren zijn veel eiwitten (aminozuren) nodig afkomstig uit deze prooien. Onvoldoende prooien kunnen er dus voor zorgen dat de vrouw niet in de goede conditie komt om eieren te gaan leggen of laat begint.

Ook kan plaatselijk de voedselsituatie zijn verslechterd, bijvoorbeeld in een recent verstedelijkt gebied of door intensieve landbouwbewerkingen in het boerenland. Een paar is dan genoodzaakt om prooien te gaan zoeken in verder gelegen gebieden of in bermen langs snelwegen. De opbrengst prooien per nacht zal daardoor laag kunnen worden en dus weer van invloed zijn op de eileg van de vrouw.

Bij sommige late broedsels kan worden getwijfeld of het niet zal gaan om een tweede broedsel op een andere nestplaats. Zoiets dergelijks kan alleen dankzij individuele herkenning.

In goede muizenrijke jaren zijn er ook ineengeschoven broedsels waarbij de jongen van het eerste broedsel nog niet zijn uitgevlogen en de vrouw elders alweer op eieren zit. Bij locaties met twee kasten op één erf is dat makkelijk uit te sluiten maar broeden op een andere locatie in de nabijheid is dan ook een optie. Is het dan een laat of tweede broedsel?

En niet op de laatste plaats kan worden gedacht aan een vorm van verstoring. Voor het succesvol broeden van kerkuilen is behalve voedsel ook rust een belangrijke factor. Verstoring in de eifase kan leiden tot het mislukken van een broedsel of een verlate eileg.

Spreading van broedsels in een seizoen is bij kerkuilen dus een bekend fenomeen waarvan de redenen divers kunnen zijn. Voor een vrouw spelen balts en hormonen een belangrijke rol om in de conditie te komen voor het leggen van eieren. De man zal worden aangemoedigd om voldoende prooien te halen, nodig voor de eileg. Een kritieke balans en van grote invloed op de timing van eileg.



Dit kan écht niet.....

Een kerkuil als huisdier in je woonkamer houden, waarom niet?

De televisie als zitstok gebruiken, kan prima toch? Dat moet het baasje gedacht hebben.

Dat de vogel alles helemaal onder scheet, deerde de houder niet en dus greep de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) in. "Dit kan gewoon niet", zegt inspecteur Eduard Opperman tegen Hart van Nederland. Een kerkuil mag niet binnen worden gehouden. Alleen bij hoge uitzondering, zo staat het ook in de Wet Dieren. "Uilen en andere roofvogels zijn géén huisdier", benadrukt hij dan ook.

Vastgebonden aan touw

De dieren kunnen zichzelf verwonden omdat een woonkamer geenszins op hun natuurlijke habitat lijkt, legt Opperman uit. "Ze kunnen natuurlijk tegen het raam vliegen", geeft hij als voorbeeld.

De vogels aan een touw vastbinden is echter geen optie, want dat is per wet verboden. "En dat kun en moet je de dieren natuurlijk ook niet aan willen doen." Dat bleek wel uit het gegeven dat er in het huis ook een vastgebonden oehoe werd gevonden. De vogel had, tegen de regels in, een touw van een meter aan de poot.

Daarnaast moeten uilen en andere roofvogels in een veilige en nette omgeving worden gehouden waar ze kunnen slapen en schuilen. Zeker kerkuilen hebben een donker en beschut hoekje nodig, net zoals in kerktorens, weet Opperman. "Daar was in dit huis geen sprake van." Bovendien is een ondergeschetten woonkamer natuurlijk geen nette leefomgeving. En echt veilig was het er ook niet voor de dieren. Zo rookte de houder in de woning. "Dat is ongelooflijk slecht voor uilen", legt de inspecteur uit. "Wij kunnen de rook nog uit onze longen hoesten, maar dat kunnen zij niet."



Bron: Hart van Nederland

Het verloop kerkuilen van 2020/2021 *Oftewel: Uit het logboek van Derk.....*

Nadat de uilen in 2020 geen legsel en praktisch een LAT-relatie hadden zijn ze half december weer bij elkaar gekomen en hebben met kerst en nieuwjaar hierboven doorgebracht. Ondanks het carbid schieten met de nodige knallen, bleven ze wel gepast op hun hanebalk zitten.... Ook zijn ze beide nestkasten aan het verkennen geweest en was er gelukkig in allebei een cam aanwezig.. Inmiddels ook al enkele paringen gezien. Dus eigenlijk gaat het de goede kant op. Nu maar weer afwachten.

12-01-2021, het vervolg.

Praktisch de hele maand januari was het om ca. 18.00:uur uitvliegen voor een prooi om pas rond 07.30 weer terug te komen.

Nu begin februari gaat de man flink krijsen om het vrouwtje te lokken. Wat mij opvalt is dat het vrouwtje steeds langer op zolder verblijft -dit kan wel tot 21.30 duren- eer ze weggaat. Wellicht doet ze dat zodat het mannetje een muis brengt.

04-02-2021, een paring in het nesthok.

Vrouw lokt man naar hok. Man komt binnen en gaat meteen paren. Dit gebeurt ook andersom (het lokken) en praktisch de gehele maand februari en meerdere keren per dag. Vanaf 13 maart is het vrouwtje niet meer terug gekeerd.

Buitengewoon heeft een stream gemaakt die te zien is op YouTube (kerkuilen in Brummen)

Vanwaaruit ik het verder volg...

Mvg Derk van den Brink.



Uilenbraakballen, meer dan onverteerde resten

Braakballen zijn bijzondere dingen. Ze bevatten de onverteerbare delen van alles dat de uil gegeten heeft, maar ze hebben ook een verbindende factor. Dat klinkt misschien raar, en daarom zal ik het uitleggen.

Dat uilen mensen en zoogdier mensen elkaar ontmoeten boven de braakbal, dat lijkt me logisch. De braakbal is immers van een uil en wat erin zit zijn (of liever gezegd waren) vooral zoogdieren. Maar dat de braakbal ook zorgt voor enthousiaste mycologen (paddenstoelmensen), vlinder mensen en nu zelfs ook schimmel mensen was een paar jaar geleden nog nieuw voor mij.

Ik pluis al heel wat jaren braakballen en heb, als ik zo bezig ben, wel eens een wurmpje opzij geschoven. Voor de pluizers onder ons, dat zijn die witte madechtingen diertjes met een rood kopje. Nooit echt op gelet, tot een iemand mij vroeg om wat braakballen met die diertjes eens apart te houden zo dat hij ze op kon kweken. En zie daar na een poosje kreeg ik met enig enthousiasme te horen dat die wurmpjes de rupsen van de kledingmot waren. Toch leuk om te weten.

En zo ging het dus ook met de oranje uitslag op sommige braakballen. Al eens onderzocht door de mycologen, maar het bleek geen paddenstoeltje te zijn. Die zijn er overigens dus ook. Paddenstoelen die als substraat (ondergrond waar ze op groeien) braakballen hebben. Ik ben die nog nooit tegen gekomen. Maar goed we hadden het over de oranje uitslag. Ik kreeg dus enkele weken geleden de vraag of ik nog van dit soort schimmelballen had (braakballen dus) Nou die had ik nog wel en heb die dus opgestuurd voor onderzoek naar Inge Somhorst. En zie daar (weer) na een poosje kreeg ik met enig enthousiasme te horen dat het om de *Gymnoascus reesii* Baran ging. Nou zegt mij dat niet zoveel, maar het schijnt een schimmel te zijn die voornamelijk op mest voorkomt en sowieso nieuw is voor de mensen die hem determineerde.



Het is toch geweldig om te zien dat die ene bal met onverteerbare delen muis of ander dier, al deze groepen bij elkaar brengt en dat is dus de verbindende factor van de braakbal. Nu alleen nog eens uitvinden wat voor soort mijtachtig diertje er regelmatig door mijn binoculair beeld loopt. Dan worden de mijten mensen misschien ook nog blij.

Merijn van den Hoogenhoff.

Beheerder natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Coördinator zoogdieren Hoekschewaards Landschap.



Bijzondere en tragische vondst



Als NS Veiligheidskundige was ik bezig met een inspectie van het emplacement Zaanstraat en toen zag ik de uil liggen. We komen wel vaker vogels tegen die een aanrijding met een trein hebben gehad. Vogels worden vaak aan de voorkant van een trein aangereden. Ik denk dat deze kerkuil met een lagere snelheid is aangereden. Er waren nauwelijks verwondingen te zien. Vaak blijven ze in de koppeling of in het draaistel onder de cabine hangen. Tijdens stilstand op het rangeeremplacement vallen ze dan van de trein af. De aanrijding heeft dus op een andere plek plaatsgevonden. Misschien wel op de spoorlijn Haarlem-Amsterdam. Ik vond het heel jammer dat zo een jonge uil al zo vroegtijdig aan zijn einde is gekomen. Vier maanden. Het was een prachtige vogel.

Vriendelijke groet,
Aad Knaap.

Dit was het weer



U ziet het, weer een divers aanbod met informatie. Bijgedragen door onze lezers, vóór onze lezers.

Dit keer hebben de 'uitegebreidere bijdragen' wel de overhand. Niet zo'n ramp natuurlijk; ook dát is interessante informatie, maar het zou zo leuk zijn als er meer korte of leuke kleine anekdotes van uw ervaringen meegenomen kunnen worden in de DNB. Immers, hij is er vóór u en dóór u! Heel graag willen wij de Digitale Nieuwsbrief (DNB) zo divers en laagdrempelig mogelijk houden. Dat kan juist door úw input! Een eigen ervaring, een 'verhaal' uit overlevering, leuke samenwerkingsprojecten, bijzondere controleresultaten, foto's, een oproep en andere bijzonderheden! Het kan allemaal interessant zijn voor alle kerkuilenbeschermers!! Veel succes met de komende activiteiten. En....?

Laat ons meegenieten van uw veldwerk!!

Uw bijdrage, die met open armen wordt ontvangen, kunt u mailen naar:

digitalenieuwsbrief@kerkuil.com

en laat u verrassen door een bulletin VOL met bruikbare) informatie.

Heel graag tot de volgende DNB.

Hartelijke groet, mede namens het bestuur,

Engelbert van der Giessen.